

Pandemi Koşullarında CSÜS Hizmet ve Haklarının Durumu

Founded by the European Union,
Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir.

www.cisuplatform.org.tr

CISÜ
Cinsel Sağlık & Üreme
Sağlığı Hakları Platformu

Pandemi Koşullarında CSÜS Hizmet ve Haklarının Durumu

Dünyada 20'nci yüzyılın ikinci yarısından itibaren yüksek nüfus artışının ekonomik ve sosyal kalkınmayı olumsuz yönde etkilediği görüşü, önce demografik çözümleri, sonra sağlık ağırlıklı yaklaşımları ve 2000'lere doğru da insanların ihtiyaçları ve sağlık hakları bağlamında düşünmeyi getirmiştir. (1974 Bükreş, 1984 Mexico City ve 1994 Kahire Birleşmiş Milletler Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansları (UNKK)). Gelinen noktada, toplumu oluşturan bireylerin cinsel sağlığı ve üreme sağlığı konusunda atılacak adımların ekonomik ve sosyal kalkınma için önemli bir ihtiyaç olduğu görüşü benimsenmiştir.

İnsanlar yaşamları boyunca büyüme ve gelişme süreçlerinin olağan sonucu olarak cinsel sağlık ve üreme sağlığı (CSÜS) hizmetlerine ihtiyaç duyarlar. Bireyler üreme davranışları hakkında yeterince bilgilendirilme, üreme yeteneğini ne zaman ve nasıl kullanacaklarına karar verme özgürlüğüne sahip olmalıdır. Bunu sağlayabilmek, üreme davranışları ve sağlığına ilişkin bir dizi bilgiye, ürüne, tesise ve hizmete erişimi sağlamaya bağlıdır. Kişilerin sağlık risklerini en aza indirmek ancak insan haklarını, özellikle kadının insan haklarını korumak ve geliştirmek, hak bilincini artırmakla mümkündür.

31 Aralık 2019'da Çin'in Wuhan eyaletinde ortaya çıkan ve ardından tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi nedeniyle, ülkelerin sağlık sistemlerinin odak noktası büyük oranda bu hastalıkla ilgili tanı ve tedavi hizmetlerine kaymış, insan gücü ve finansal kaynaklar açısından yükleri artmıştır. Sağlık personelinin zamanının azalması, koruyucu ekipman eksikliği, hasta veya karantinada olan personel artarken aktif personelin iş yükünün artması gibi faktörler, tüm sağlık hizmetleri gibi cinsel sağlık ve üreme sağlığı (CSÜS) hizmetlerinin de etkin biçimde sürdürülmesini ve bunlara erişilebilmesini oldukça zorlaştırmaktadır. DSÖ cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetini COVID-19 döneminde yüksek öncelikli temel bir sağlık hizmeti olarak nitelendirmesine karşın, ne yazık ki bu süreçte birçok ülkenin bu alandaki hizmet kapasitesinin önemli ölçüde düştüğü gözlenmektedir.

Bu zorlu koşullar altında hizmetlerde planlamanın önemi giderek artmaktadır. Pandemi sürecinde CSÜS hizmetlerinin doğru ve yeterli planlanmaması tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de birçok olumsuzluğa kapı aralayacaktır. UNFPA'nın küresel ölçekteki tespitlerine göre, pandemi sürecinde CSÜS hizmetleri kapsamında cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlarla ilgili tanılama, ilaç ve tedavi hizmetlerine, önemli tıbbi ürünlere erişimde ciddi sorunlar yaşanmaktadır.

Anne ve çocuk sağlığı için hayati önemdeki aile planlaması hizmetleri ve doğum öncesi, sırası, sonrasında sağlık bakım hizmetlerinin azalması; yasadışı kürtaja yönelinmesi, doğumların sağlıksız koşullarda yapılması gibi sonuçlar doğurarak, anne ve çocuk ölümlerini artırır. UNFPA'nın tahminlerine göre, pandeminin 6 aydan uzun sürmesi durumunda 144 düşük ve orta gelirli ülkede 47 milyon kadın modern doğum kontrol yöntemlerine erişemeyebilir; istenmeyen gebeliklerde 7 milyon kadar artış olabilir (UNFPA, 2020c). Bir başka araştırmada, düşük ve orta gelirli ülkelerde pandemi sürecinde doğumda komplikasyon yaşayan kadın sayısının 1 milyon 745 bin artacağını ve bu durumun 28 bin anne, 168 bin yenidoğanın ölümüyle sonuçlanacağını öngörmektedir (Riley vs., 2020). Ebola salgını sırasında yüzde 22'lik hizmet düşüşüyle 3600 anne ve çocuk ölümünün ve ölü doğumun görülmüş olması, ölçüt alınması gereken önemli bir deneyimdir. Hamile kadınlar ve yenidoğan bebeklerde COVID-19'un etkisiyle ilgili de daha çok araştırmaya ve özellikle hamileliğin son dönemi ve yenidoğan bakımıyla ilgili ek önlemlere ihtiyaç duyulmaktadır (WHO 2020). Tüm bu veriler, ülkemizde pandemide CSÜS alanındaki sıkıntıların, ihtiyaçların ve çözüm önerilerinin derinlemesine tartışılması ve kapsamlı bir planlamayla hareket edilmesinin aciliyetini ortaya koymaktadır.

CİSÜ Platformu olarak açılış toplantımızdan başlayarak tüm çalışmalarımız süresince, pandemi döneminde ve sonrasında CSÜS hizmet alanını veri temelinde izlemeyi, desteklemeyi ve bu hizmetlere nasıl yaklaşılması gerektiği konusunu alanın tüm paydaşlarıyla birlikte ele almayı amaçlıyoruz.

Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Hakları Platformu (CİSÜ)

Önceki yıllarda "Kahire +20 ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Platformu" olarak faaliyet göstermiş ve CSÜS alanında sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda çalışma ve savunuculuk faaliyetleri gerçekleştirmiş olan Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Hakları Platformu (CİSÜ), veri ve kanıta dayalı savunuculuk faaliyetleri gerçekleştirerek, Türkiye'de üreme sağlığı ve cinsel sağlık hizmet ve haklarının güncel durumunu ortaya koymayı, ilgili hak ve hizmetlerin toplumun her kesimi için erişilebilir olmasını sağlamayı amaçlar.

CİSÜ'nün Hedefleri

- Cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakları ve hizmetlerinin toplumun her kesimi için erişilebilir olmasını desteklemek,
- Cinsel sağlık, üreme sağlığı ve haklar temelinde farkındalığı artırmak,
- Cinsel sağlık ve üreme sağlığı haklarına ve hizmetlerine erişimi izlemek ve raporlamak,

CİSÜ, Avrupa Birliği (AB) Sivil Toplum Ağlar ve Platformlar Destekleme Programı kapsamında "Türkiye'de Üreme Hakları ve Sağlığı Platformunun Güçlendirilmesi" projesiyle Şubat 2020'den itibaren çalışmalarına hız kazandırmıştır.

TAPV hakkında

Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı (TAPV) 1985 yılında koruyucu sağlık hizmetleri kapsamında sunulmakta olan anne-çocuk sağlığı ve aile planlaması çalışmalarını desteklemek üzere kurulmuştur. TAPV cinsel sağlık ve üreme sağlığı alanında toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde hak temelli bir yaklaşımla çalışmalarını sürdürmektedir. Bu kapsamda cinsel eğitim, güvenli annelik, üreme sağlığı riskleri, doğurganlığın düzenlenmesi, cinsel sağlık ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar konularında çalışmalar yürütmekte ve yerel yönetimlerle iş birliği kurarak, hassas grupların cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetlerine erişimini güçlendirmek üzere çalışmaktadır. TAPV Şubat 2020 tarihinden itibaren üç yıl süreyle CİSÜ Platformu sekreteryasını yürütmektedir.

www.cisuplatform.org.tr

Sorumluluk reddi:
Bu yayın Avrupa Birliği'nin maddi desteği
ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla
Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Hakları
Platformu'nun sorumluluğu altındadır ve
Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak
zorunda değildir.